# GAZETA LWOWSKA.

We Czwartek | Nro. 139. | 29. Sierpnia 1816.

## Wiadomości kraiowe.

*Ze Lwowa.* — Gminy Państwa kameralnego Kutty w Cyrkule Kołomeyskim obowiązały się dopłacać rocznie do pensyi nauczyciela szkoły w Dołhopolu 36 Zr. 12 Kr., w Kobakach 57 Zr. 30 Kr., a w Kossowie 159 Zr. 30 Kr. a to zaczęwszy od 1. Listopada 1815 aż do czasu do którego Urzędnicy kraiowi pobierać będą procentowe dodatki do pensyi swoich.

C. K. Rząd kraiowy nietylko zaszczycił rzeczone gminy osobnym ten piękny czyn pochwalaiącym, dekretem ale nadto podaie to do publiczney wiadomości.

w Lwowie dnia 9, Sierpnia 1816.

*Z Wiednia d. 20. Sierpnia.* — C. K. Szambelan Antoni Baron de Hochberg, otrzymawszy od N. Cesarza i Króla naywyższe pozwolenie, aby dobra swoie Hłubosz i Pitszin wraz z hutą żelazną położone w Czechach w Cyrkule Beraunerskim puścił na wygranie przez Lotteryę, ofiarował C. K. nadworney Radzie woienney, dla funduszu C. K. Austryackich Inwalidów Summę 50,000 Zr. W. W. z ewych pieniędzy, które uzbiera, ze sprzedaży losow na tę loteryę.

## Wiadomości zagraniczne.

### Zjednoczone Stany Ameryki północney.

Na dowód, iak wiele przyiacioł umieli sobie pozyskać Bonapartyści w Ameryce, namienia gazeta Korrespondenta Niemieckiego, że umowy o zakupienie towarów drewnianych Norymberskich zawierały warunki, ażeby na nich nie znaydywały się żadne satyryczne wyobrażenia, któreby się miały dotyczeć Napoleona.

### Wielka Brytania.

Admirał Sir G. Cockbrunc, który d. 2. Sierpnia przybył z wyspy S. Heleny do Londynu, przywiózł z sobą Gazetę Kalkutską, która ieszcze pod bytność iego na teyże wyspie, dnia 18. Lipca tamże nadeszła, i zawiera; że Rząd Napaulski skłonił się do podpisania traktatu z d. 2. Grudnie 1815. Przyszło to do skutku po kilkodniowey wyprawie woienney, podczas którey iednak zdarzyło się kilka bardzo żywych potyczek. Ostatnia z nich zaszła d. 2. Marca, w którey woyska towarzystwa wschodnio - Indyyskiego były napadnięte, lecz wzięły przewagę przyprawiwszy nieprzyiaciela o stratę blisko 600 ludzi. Traktat składa się z dziewięciu artykułow. Rajah Napaulski zrzeka się wszystkich kraiów o które spór idzie i odstępuie na rzecz towarzystwa wschodnio Indyyskiego, płaszczyznę poniżey gór stanowiących linię obronną Napaulską. Nadto przyrzeka Rajah nie przyymować do służby swoiey poddanych iakowegokolwiek bądź Mocarstwa Europeyskiego lub Amerykańskiego, bez zezwolenia na to Rządu Angielskiego.

### Francya.

Dnia 7go Sierpnia popisywały się Gwardye Królewskie w przytomności Hrabiego d'Artois z rożnemi obrotami woiennemi pod dowództwem Marszałka Oudinota.

Dostrzegacz Austryacki zawiera co następuie: „Jużeśmy nieraz powstali w gazetach naszych przeciw owemu sprzeciwiaiącemu się prawu Narodów nadużywaniu wolności druku, przez które, szczególniey gazety i dzienniki wydawane od zbiegów Francuzkich w Niederlandach, nie tylko ganią poiedyncze czyny lub rozporządzenia sąsiedzkich Rządów, w naynieprzyzwoitszym sposobie, ale nadto staraia się w prost z niesłychanem zuchwalstwem podżegać poddanych onychże do buntu i powstania przeciw ustanowionemu, i od wszystkich Europeyskich Mocarstw uroczyście uchwalonemu porządkowi rzeczy. Okoliczność ta tycze się naybardziey zawartych w pomienionych pismach artykułów przeciwko Rządowi Francuzkiemu, które nie raz w pomienionych pismach czytamy, a których główną osnowę, stanowią ciągle same prawie wyurdane, i buntownicze szkalowania tego Rządu, nie obchodząc się równie lepiey z innemi Rządami (iako nam daie przykład warty uwagi; sprawa

X

przeciwko wydawcy Merkurego czuwaiącego). Same kolory, którym poprzysięgaią, a poniekąd i ich nazwiska, które z ostatnich chwil rewolucyynych Francyi przynieśli z sobą pod rozmaitemi pokrywkami, wydaią złego ich ducha, który nimi powoduie. Smieszną byłoby rzeczą, twierdzić iakoby Rząd Francuzki lub sprzymierzone Mocarstwa, które tak dzielnie przyłożyły się do przywrócenia Rządu, zagrożonego iuż tylo nieszczęściami, nienawidzić miały szczególniey pewne kolory, gdyby właśnie też same kolory nie były oznaką i hasłem stronników zasad, pokonanych przez owe Mocarstwa tak zwycięzko połączonem natężeniem sił, i ofiarą krwi, i dobrego bytu poddanych swoich, zasad, których obrońcy niepamiętni na honor i obowiązki odebrali klątwę Europy, rzuconą na głowę powszechnego burzyciela pokoiu, w tenczas, gdy ten zaczął używać nieszczęsnych owoców zdrady, która mu iedynie torowała znowu drogę do chwilowego tronu.

Ciągle powtarzane narzekanie, na upadek woyska, woyskowego zaszczytu, i na utracenie owey woiowniczéy sławy, którey Francya wśród wszystkich zaburzeń wewnętrznych w tak wysokim stopniu nabyła, są iednym z nayglównieyszych argumentów tych buntowniczych pisarzy naszego czasu, którym usiłuią rodaków swoich uwolnionych szczęśliwie od nayokropnieyszego woyskowego despotyzmu, nie tylko uciskaiącego pod ówczas Francyę ale i naywiększą część Europy, podburzać, przeciwko spokoynemu i oycowskiemu Panowaniu, prawego ich Monarchy.

Nikomu pewnie, a tém mniey za granicą Francuzką nie przyszło do myśli, uwłaczać sławie woyskowéy lub osobistemu męstwu woyska Francuzkiego, które tak chwalebnie rozwiały się nawet i w owych czasach, gdzie walczyły dla mamidła przeciwnéy naturze wolności i równości, lub kiedy poźniey służyć musiały dumnym i chciwym łupów zwycięzkich zamiarom Panuiącego. Wiadomo iest każdemu, że była chwila, gdzie Francya pod tyraniią swoich Demagogów (którzy ieszcze przeszłego roku głowy swoie znowu podnosić chcieli) upadła w bezdenną przepaść nędzy, wstydu i hańby, i że honor iey tylko ieszcze na krwawym rusztowaniu, lub w obozach woiennych miał schronienie dla siebie. Lecz nie iest że to naybezbożnieyszem i nayhaniebnieyszem pomieszaniem rozumu, szukać woyskowéy sławy w łamaniu przysięgi wykonanéy uznanemu od wszystkich Mocarstw, prawemu Monarsze, a zatem szukać iey; w niesławie, i narzekać na upokarzaiące poniżenie woyska Francuzkiego z tego powodu, że nie może iuż więcey służyć wyuzdanemu uciskowi rewolucyynego szaleństwa, albo humorom i chuciom despotycznego zwycięzcy? właśnie, kiedy Francya uwolniona iuż iest, od wszelkich zgroz rewolucyynych, i od berła żelaznego woyskowey tyranii. ?! Za drogo przypłaciła Francya te obłąkania przez smutne wydarzenia zeszłego roku, aby wyprowadzona zupełnie z tego zbrodniczego błędu, nie miała z obrzydliwością i strachem odrzucać od siebie tak zdradliwe podszepty podobnych doradców.

Z tém wszystkiem iest to i będzie zawsze ziawiskiem, równie uderzaiącem w oczy, iak niepoiętem, że w kraiu, graniczącym z Francyą bezpośrednie, utworzonem z samych prowincyi połączonych dawniey z Francyą Napoleońską (Cesarstwem Francuzkiem) w kraiu, którego interes własny dobrze zrozumiany połączony iest mocno z trwałością teraznieyszego porządku rzeczy we Francyi zaręczonego od sprzymierzonych Mocarstw, utrzymywane bywaią zasady owego rodzaiu bezkarnie, i rozszerzane z nayhaniebnieyszém szkalowaniem Rządu Francuzkiego i z nayzłośliwszem i na niczem niegruntuiącém się zmyślaniem stosunkow, któreby między Państwami Europeyskiemi zachodzić miały.

Udzieliliśmy niedawno bardzo zdrową uwagę z pewney gazety Francuzkiey że ani we Francyi ani w Niemczech nie cierpianoby pewnie bezkarnie, żeby wychodziły pisma czasowe, wzywaiące Flamendczyków lub Brabantczyków do opierania się zbroyną ręką przeciwko połączeniu ich prowincyi z Hollandyią. Można więc słusznie spodziewać się także, po doświadczoney roztropności Rządu Niederlandskiego, że nie dozwoli równie, ażeby ludzie, którzy iedyną i ostatnią nadzieię swoią pokładaią w nowych zamieszaniach i nowych nieszczęściach Państw i Narodów, ważyli się dłużey tak niesłychanym sposobem nadwerężać prawa gościnności, tak zuchwale przekraczać granice rozsądney wolności druku, i ciągle podburzać spokoynych poddanych sprzymierzonego Monarchy do buntu i powstania.

## Zjednoczone Niderlandy.

Żandarmerya Francuzka wyprowadziła za granice Niederlandzkie kilkanaście osób skazanych przez Sądy Francuzkie na wygnanie za polityczne występki.

Zapewniaią, że Cambaceres pozyskał naturalizacyą w Niederlandach i kupił dom w Amsterdamie.

Dnia 8. t. m. wydał Sąd appellacyyny w Leodium wyrok w sprawie wydawcy Merkurego czuwaiącego (*Mercur surveillant*). Odrzucono odwołanie się wydawcy tey gazety (Pana Quleneer); skazano go na areszt dwumiesięczny, odsądzono go na pięć lat od praw obywatelskich, i kazano mu koszta processu zapłacić. Odwołał się natychmiast do Sądu kassacyynego. Tymczasem wychodzi Merkury czuwaiący dawnym swoim tokiem, a chociaż może w tey chwili nie pozwala sobie szkalować Cesarza Rossyyskiego lub Króla Pruskiego, wywiera za to całą swoią wściekłość na Rząd Francuzki, o którym nie było wzmianki w całey tey sprawie.

## Włochy.

Minister sprawiedliwości Królestwa Neapolitańskiego zdał sprawę N. Królowi o teraźnieyszym stanie więzień i o potrzebie polepszenia losu więzniow. Podzielonymi będą według płci, wieku, i rodzaiu zbrodni, i dostaną spowiedników, dla zwrócenia ich do zasad moralności, którzy oraz dozierać będą podziału iałmużny.

W Państwie Papiezkim zakazano pisma polityczne, gazety i romanse, iako szkodliwe religii i naywyższey władzy świeckiey.

---

## Historyczny obraz początku i stanu dzisieyszych rozruchów w Ameryce Hiszpańskiey, napisany przez P. Malte-Brun:

*Dokończenie.*

(*Obacz Numer* 136. *Gazety naszey.*)

Podczas woyny Anglii z Hiszpaniią nic nie mogło wstrzymać P. Pitta od chwycenia się planu, który skarby nowego świata oddawał Anglii, i zapewniał iey panowanie na Oceanie. Przyięto chętnie przełożenie Jenerała Mirandy; nie chcieli iednak Ministrowie dać mu pomocy, dopókiby wprzód nie zapewnili się o przyłożeniu się w tey mierze Ziednoczonych Stanów Ameryki, i mieszkańców w Ameryce Hiszpańskiey. Prezydent Adams, wezwany od Jenerała Mirandy, ażeby dał 10tysięczny korpus posiłkowy, szukał z razu rozmaitych wybiegów, a potém wyraźnie odmówił. Z drugiey strony, badanie sposobu myślenia osadników Hiszpańskich wykazało wielką wątpliwość o pomyślnym skutku ułożonego zamysłu. Tak więc odwlekał się proiekt od roku do roku, i nareszcie po pokoiu Amieńskim zupełnie się rozchwiał. Gdy w roku 1804 Pitt powrócił na urząd Ministra, i nowa woyna między Hiszpaniią a Angliią wybuchnęła, wzięto znowu plan Jenerała Mirandy pod rozwagę. Naradzali się z Pittem Lord Melville i P. Home-Popham; lecz oszczędność, iaką rząd Angielski w ofiarowaney przez siebie pomocy okazywał, dostatecznie dowodziła, iak mało pokładał ufności w planach rzeczonego Jenerała. Nakazano Wielkorzędcom w Barbados i Trinidad, ażeby tylko ułatwili wylądowanie woyska Jenerała Mirandy, i w przypadku porażki, dali mu przytułek. Skutek okazał, iż Ministrowie Angielscy bardzo dobrze o stanie rzeczy sądzili. Jenerał Miranda opanował raptownem uderzeniem mocne stanowisko Coro; że zaś bardzo mało ludzi przyłączyło się do niego, a woysko Królewskie coraz bardziey go ściskało, poczytał się więc za nader szczęśliwego, gdy nagłą ucieczką życie swoie ocalił. Dobry sposób myślenia wiernych Hiszpanów okazał się natenczas we wszystkich osadach tak powszechnie, iż rewolucyoniści zadrzeć musieli. Z tey przyczyny gabinet Angielski po zdobyciu Buenos Ayres rozkazał dowodcom potęgi lądowey i morskiey, ażeby w cale kształtu rządu nie odmieniali, ale tylko we wszystkich publicznych aktach imie Króla W. Brytanii zamiast Króla Hiszpańskiego umieszczać zalecili. Sławna sprawa Jenerała Whitelocke była nowym dowodem, iaki postęp duch rewolucyyny w Ameryce uczynił. Wspomniony Jenerał oświadczył, iż podług iego zdania strona demokratow czyli niepodległych w Buenos-Ayres składa się z ludzi ciemnych, nieobyczaynych i niezdatnych. Przekonali się Anglicy, iż kupcy w Buenos-Ayres, którzy nie bardzo byli przychylni urzędnikom Angielskim przybyłym z Europy, ieszcze większy mieli wstręt od ściśleyszego związku z narodem, który za kacerski i nieprzyiazny Hiszpanii poczytywali. Dziwny wypadek w Bajonnie, i nadzwyczayne potem zawikłanie okoliczności, mimo takiego sposobu myślenia Hiszpanow Amerykańskich, potrafiły sprawić przemiiaiące i cząstkowe odstrychnienie się osad od matki Oyczyzny. Po odebraney wiadomości o uwięzieniu Ferdynanda VII., okrzyk gniewu rozlegał się od Cordilleras w Chili aż do brzegów Missisipi; municypalności zamieniły się wszędzie w Junta wzorem Hiszpanii Europeyskiey; wszędzie wierny lud, przychylne duchowieństwo i szlachta poświęcali maiątek i

)( 2

życie za sprawę obrażonego Monarchy; lecz wszędzie także gorliwi i niedowierzaiący Rojaliści mieli baczne oko na urzędników podeyrzanych o chęć sprzyiania przywłaszczycielowi; z podeyrzenia przyszło do uczynku; pospolstwo wtrąciło do więzienia Wice-Króla Mexyku, którego uważało za stronnika Józefa, i Junty zawiesiły w kilku Prowincyach urzędowanie Jeneralnych Kapitanow. Wielka nieprzezorność powszechnych Stanów (Cortes) i Rejencyi w Kadyx wzbudziła ducha przeciwko interessowi Monarchii; odmówiono Juntom Amerykańskim władzę, którą Juntom w Prowincyach Europeyskich przyznawano; posyłano do Ameryki dumne rozkazy i zuchwałych Prokonzulów wtenczas, kiedy przywłaszczyciel zamknął wolność Hiszpańską w wałach iednego tylko miasta Kadyx; zaprzeczano zrazu Amerykanom prawa reprezentacyi na zgromadzeniach narodowych, a potem im to prawo z rozmaitemi ścieśnieniami przyznano; co chwila żądano posiłków pieniężnych od tych, których podobnemi głupstwami roziątrzano; oto iest krótki rys postępowania Junty i Stanów (Cortes) z Ameryką. Wiadomo, iż Stany wszystkie swoie wyroki zdobiły przywłaszczonem imieniem Ferdynanda VII.; okoliczność ta posłużyła przyiaciołom niepodległości za pozór rozpoczęcia intrygi. Gdy wszystkie Stany w Ameryce chciały iedynie zrzucić iarzmo zgromadzenia narodowego w Kadyx, tymczasem rewolucyoniści przywiedli ie do zrzeczenia się Króla, którego im dożywotnią niewolą wystawiali, i do oderwania się od matki oyczyzny, która, podług ich zapewnienia, poszła na zawsze pod iarzmo przywłaszczyciela. Jeszcze pierwszą przysięgą, którą Kongres w Venezuela dnia 2. Maia 1811 wykonał, obowiązali się członkowie iego pobierać prawa Ferdynanda VII. przeciw Francyi, nie dopuszczać wprowadzenia kształtu rządu przyiętego w matce oyczyznie, oraz bronić religii katolickiey i świętych iey taiemnic. W drugiey przysiędze roku 1812 była tylko mowa o wolności i rowności; wspomniano iednak z szacunkiem o religii. Wyobrażenia rewolucyyne odniosły tylko zupełne zwycięztwo w Buenos-Ayres, Caracas i Kartagenie. Cała Prowincyia Peru i większa część Mexyku, nie chcąc ani słyszeć o Stanach, nie przestały nigdy uznawać Króla. Kongres w Santa-Fe, czyli Nowey-Grenadzie, rządził długo imieniem Ferdynanda, chociaż Stanom odmówił posłuszeństwa. Władza Jenerała Miranda, który powróciwszy do Caracas stanął na czele Rzeczypospolitey Wenezuelskiey, skończyła się wkrótce przez bunt Roialistów, wsparty trzęsieniem ziemi, które pospólstwo za znak gniewu Boskiego uważało. Gdy powtórnie uderzono na Rojalistów, ci popełnili błąd uzbraiając niewolników, którzy odtąd koleyno białych ludzi iedney i drugiey strony zabiiali. Niektórzy Jenerałowie, korzystaiąc z powszechnego zaburzenia, stanęli na czele rozboyników, i w spustoszonych i prawie opuszczonych kraiach tułackie życie prowadzą. Rokoszanie w Caracas i Kartagenie, chociaż wsparci od bandy awanturników Amerykańskich, tak byli słabemi, iż nie mogli dać odporu małemu korpusowi Europeyskiemu. Samo tylko położenie prowincyi Buenos-Ayres i odległość iey uwolniły ią od podobnego losu. Tak więc nieszczęsny bunt osad Hiszpańskich nie iest dobrowolnem oburzeniem umysłów przeciwko osobie lub powadze Monarchy; można go raczey nazwać mimowolnem uniesieniem się Roialistów, którzy widząc się odłączonymi od matki oyczyzny przez nadzwyczayne wypadki nie dobrze im wiadome, stali się igraszką i ofiarą kilku chciwych panowania naczelników, i którzy rozumieli, iż na mieyscu prawego rządu, poczytywanego za upadły, powinni byli koniecznie inny porządek rzeczy ustanowić. Teraz po cudownem przywróceniu prawego rządu, owi naczelnicy zasmakowawszy w piastowaniu władzy, korzystali z odległości mieysca i trudności związków, dla przedłużenia swoiego panowania, lub zapewnienia osobistych korzyści, albo też dla dalszego rabowania. Ameryka Hiszpańska nie iest w stanie buntu; nie chce się oderwać od matki oyczyzny, a nawet, gdyby mądre urządzenia mieyscowe zaspokoiły potrzeby tych dalekich krain, Monarchiia Hiszpańska mogłaby wyyść z dzisieyszego przykrego stanu, i znacznie powiększyć moralne i polityczne siły swoie.“

## Rozmaite Wiadomości

Wiadomo, iż Król Neapolitański, w dziękczynieniu za swóy szczęśliwy powrót do Królestwa, każe budować wspaniały kościoł Swiętemu Franciszkowi de Paula. Intendenci prowincyy prosili, aby Patronowi każdey prowincyi, w rzeczonym kościele mogła bydź wystawiona kaplica, lub ołtarz, i aby te były świętością narodową; pozwolono na to, skoro prowincye nakład łożyć będą. Wiele prywatnych osób czynią znaczne na ten cel składki. Hrabiowie Pioni i Paventi zapisali testamentami 50,000 ducati. Kościoł ten, chyba iednemu kościołowi S. Piotra w Rzymie, okazałością ustępować będzie.